



75 lat  
Szkoły Podstawowej  
w Stawku



Stawek, 30 listopada 2013 roku

## RYS HISTORYCZNY STAWKU

Początek osadnictwa na terenie Stawku określony na podstawie ceramiki znalezionej na polach datuje się na okres plemienny – przedpiastowski trwający od VIII do X wieku.

„ Nazwę wsi można odnaleźć na mapie województwa lubelskiego z 1789 roku.”<sup>1</sup>.

W 1827 roku wieś liczyła 10 domów i 73 mieszkańców, natomiast w 1864 roku składała się z 19 osad gospodarujących na 249 morgach gruntu. Obok wsi istniał folwark należący do dóbr Cycowa, który w latach 1980 – 1981 został rozparcelowany pomiędzy niemieckich osadników i powstała osada Stawek kolonia.

Wieś i kolonia Stawek należały do dóbr Pana Tymienieckiego, dziedzica cycowskiego i stanowiły wschodnią granicę jego majątku, którą od dóbr syczyńskich oddzielała rzeka Świnka.

Około 1890 roku właściciel sprzedał grunty kupcom żydowskim, ci zaś kolonistom niemieckim. Stąd też w Stawku przeważała ludność niemiecka, natomiast rosyjska i polska stanowiły mniejszość narodową.

## ROZWÓJ SZKOLNICTWA W STAWKU DO 1938 roku

„ Przed rokiem 1914 nie było potrzeby organizowania szkoły powszechnej w Stawku ze względu na to, że ilość mieszkańców tejże wsi nie przekraczała 52.”<sup>2</sup>

Pierwsza polska szkoła na tym terenie powstała w 1920 roku.

W dniu 4 i 5 lutego odbyły się wpisy do szkoły. Wpisało się 46 dzieci, które przyporządkowano do dwóch stopni nauczania. Na stopień I uczęszczało 20 dzieci, a na stopień II 36. Dnia 6 lutego 1920 r. rozpoczęto prawidłową naukę.

Opiekunami szkoły byli Ludwik Trusferski i Franciszek Brzoskowski. Szkoła mieściła się wynajętym domu na Stawku i oprócz czterech ścian nie miała nic więcej. Dopiero w czasie późniejszym dzięki zaangażowaniu

<sup>1</sup> J. Doroszewski, *Mniejszość niemiecka na Chełmszczyźnie w latach 1918-1939, Rocznik Chełmski, tom V, s.312*

<sup>2</sup> M.Grzywna, *Dzieje Szkoły Powszechnej w Stawku w latach 1932- 1935 w świetle kroniki szkoły, s.28*

założycieli i nauczycieli ze Stręczyna szkoła została wyposażona w podstawowe meble i sprzęt: dwie ławki, stół, taboretkę i łóżko.

Wcześniej, bo od roku około 1870 na terenie Ludwinowa funkcjonowała prywatna szkoła niemiecka wybudowana razem z domem modlitwy przez kolonistów niemieckich na gruncie w ilości 6 mórg darowanym na ten cel przez Pana Chmielowskiego właściciela ziemskiego kolonii Ludwinów i 7 ½ morgi serwitutu.

W roku około 1895 popi i bractwo cerkiewne w wynajętym od Pawła Szuma domu założyli cerkiewno- parafialną szkołę zależną od cerkwi w Syczynie. Była to szkoła czteroklasowa, jednodziałowa – nauczyciel uczył przez cały dzień przeprowadzając naukę w języku rosyjskim ze wszystkimi czterema oddziałami równocześnie.

Szkoły te przy odwróceniu wojsk rosyjskich zostały spalone.

Pierwszym nauczycielem w polskiej szkole był Edward Piotrkowski, który prowadził lekcje w domu wynajętym od Michała Piecha.

Od roku 1922 szkoła mieściła się w domu Maksymiliana Wieczorka, który jako sołtys wsi Stawek i Koloni Ludwinów został jej opiekunem aż do roku 1930.

„Sytuację kadrowo – lokalowa miały poprawić dwie ustawy sejmowe: *O zakładaniu i utrzymaniu szkół powszechnych* oraz *O budowie publicznych szkół powszechnych*, obie weszły w życie 17 lutego 1922 roku. Pierwsza z nich uzależniała liczbę zatrudnionych nauczycieli od liczby dzieci w obwodzie szkolnym. Druga nakładała na gminy obowiązek organizacyjnego i finansowego partycypowania w budowie obiektów szkolnych.”<sup>3</sup>

W 1926 roku została zlikwidowana szkoła w Sewerynowie, a dzieci włączono do obwodu szkoły w Stawku.

Stopień organizacji szkoły wzrósł do 5 klas.

Nauczyciele pracujący w okresie międzywojennym poza obowiązkami szkolnymi:

- gromadzili książki do biblioteki szkolnej,
- organizowali sprzęt szkolny,
- sadzili z dziećmi drzewa na trasie Stawek- Cyców,
- od roku 1931 prenumerowali czasopisma dla dzieci – „Płomyk” i „Ilustrację szkolną”,
- wyświetlali krajobrazy i bajki przy pomocy latarni projekcyjnej,
- organizowali inscenizację z okazji uroczystości szkolnych i państwowych,
- pozyskiwali środki finansowe na zakup ubrań dla dzieci potrzebujących,

<sup>3</sup> W. Czarnecki, G. Figiel, J.Gurba, W.Śladkowski *Dzieje Cycowa wsi, dóbr, parafii, gminy ,szkół* , s.208

- pozyskiwali fundusze dla uczniów osiągających bardzo dobre wyniki w nauce, które przeznaczali na zakup nagród książkowych i rzeczowych ( torby, piórniki, przybory szkolne, ),
- w roku szkolnym 1932/33 założyli Spółdzielnię Uczniowską, która prowadziła sklepik szkolny,
- w listopadzie 1933 roku zorganizowali dla 40 dorosłych gospodarzy kurs wieczorowy, na którym nie tylko uczyli ich czytać i pisać, ale również pracowali z nimi w kole teatralnym, które wystawiało dla środowiska kilka inscenizacji znanych powieści,
- zaprosili 26 grudnia 1933r. do szkoły po raz pierwszy Mikołaja, który przy choince rozdał wszystkim dzieciom skromne prezenty,
- od 20 października 1934 roku do marca 1936 prowadzili dla młodzieży Szkolne Koło Ligi Morskiej i Kolonialnej,
- od roku szkolnego 1935/36 zorganizowali działalność Ligi Ochrony Przyrody Polskiej ,
- 10 października 1935 roku założyli Szkolną Kasę Oszczędności,  
Praca szkoły w środowisku i dla środowiska sprawia , że społeczność lokalna dostrzega potrzebę budowy nowego budynku szkoły i podejmuje działania w tym kierunku.

Po raz pierwszy wniosek budowy nowej szkoły został zgłoszony na zebraniu rodziców w listopadzie, które było prowadzone przez nauczyciela Teodora Szpyrkę i opiekuna szkoły od 12 marca 1930 roku Andrzeja Kołodzieja.

Natomiast na zebraniach rodzicielskich roku szkolnym 1935/36 postanowiono:

- wydzielić przy komasacji wsi Stawek plac pod budowę szkoły,
- opodatkować po 10 gr 2 morgi ziemi z przeznaczeniem na fundusz budowy szkoły,
- dać po jednym dniu robocizny z numeru poza obowiązkową robotą szarwarkową.

Młodzież, która ukończyła szkołę w Stawku zorganizowała amatorskie przedstawienie, a dochód w sumie 21,39 zł przeznaczyła na fundusz budowy szkoły wpłacając powyższą kwotę na SKO.

## HISTORIA SZKOŁY W LATACH 1938 – 2013

Szkołę w Stawku wybudowano w 1938 roku wspólnym wysiłkiem całego tutejszego społeczeństwa jako budynek jednokondygnacyjny o powierzchni zabudowy 372 m<sup>2</sup> i o powierzchni użytkowej 312 m<sup>2</sup> oraz kubaturze 2900 m<sup>3</sup>.

30 listopada 1938 roku o godz. 10 budynek szkolny został otwarty przez uroczyste poświęcenie, na które przybyli ówcześni przedstawiciele władz kościelnych, oświatowych i samorządowych.

W tym dniu o godz. 9.00 uroczystość otwarcia budynku szkolnego miała miejsce w Kopinie, a o godz. 11.20 podobne uroczystości odbyły się w Cycowie – dokonano poświęcenia szkoły i budynku urzędu gminy.



*Fot.1 Pierwsze zdjęcie budynku szkoły*

Kierownikiem czteroklasowej szkoły w Stawku został Józef Kwieciński, z którym razem uczył Teodor Szpyrka. Uczniowie dalszą naukę kontynuowali w szkole w Cycowie.

Podczas okupacji obaj byli zmuszeni do opuszczenia szkoły.

W tym samym czasie w budynku szkolnym mieściła się szkoła: polska, niemiecka i ukraińska. Każda z nich miała swoich nauczycieli i kierowników.

Po wyjeździe kolonistów niemieckich naukę kontynuowały dzieci polskie i ukraińskie, a część budynku zamieniono na zlewnię mleka.

W 1943 roku szkoła została zamknięta, a w jej budynku mieścił się magazyn zboża z kontyngentu.

Po przednim remoncie w roku 1944 szkoła znowu zaczęła tętnić życiem.

Kierownikiem szkoły została Olga Janicka, która początkowo uczyła w zakresie sześciu klas, a później jej pracę wsparła Emilia Mijał, a następnie Maria Dzierżkowa.

Opiekunem szkoły został Ludwik Modrzyński.

W latach 1946-47 ludność ukraińska wyemigrowała do ZSRR, a stamtąd

przyjechała ludność zza Bugu i z okolic Niska i objęła gospodarstwa poukraińskie i poniemieckie.

W roku 1946 mieszkało w Stawku 139 osób i notowano 37 domów i 40 gospodarstw rolnych.

Wizytacja w szkole podstawowej z końca 1949 roku opisuje ją w ten sposób: „Szkoła mieści się w budynku wybudowanym według nowoczesnych wymagań. Sale obszerne i ciepłe, lecz nie utrzymane we wzorowej czystości. Umywalka jest, lecz brak jest sprzętu do kącia czystości. Ustępy we wzorowej czystości.”<sup>4</sup>

W 1952r. kierownictwo 7 klasowej szkoły objął Piotr Fraś.

W latach 1952- 1955 zorganizował Szkołę Wieczorową dla Dorosłych, którą ukończyło 48 osoby. „Kilkoro z nich po ukończeniu szkoły otrzymało pracę na poczcie, w gminnej spółdzielni, w zarządzie rolnictwa jako agronomowie”.<sup>5</sup>



*Fot. 2 Absolwenci Szkoły Wieczorowej dla Dorosłych,*

<sup>4</sup> J. Doroszewski, *Mniejszość niemiecka na Chełmszczyźnie w latach 1918-1939, Rocznik Chełmski, tom V, s.312*

<sup>5</sup> Kronika Szkoły Powszechnej w Stawku w latach 1920 - 1955

Podczas jego kadencji zostały wykonane następujące prace: elektryfikacja szkoły, remont budynku szkolnego i zasadzenie wokół niego drzewek owocowych.

Dbał o poziom nauczania placówki równocześnie angażując się w prace na rzecz środowiska. Drzwi szkoły od rana do wieczora były otwarte.

To dyrektorowi Frasiowi mieszkańcy wsi zawdzięczają powstanie 1957 roku Szkoły Przystosobienia Rolniczego, która prowadziła swoją działalność do roku 1978.

Nauka odbywała się na drugą zmianę.

Znaczną popularność na terenie powiatu chełmskiego zdobył zespół chórny i teatralny działający przy szkole.

W latach 1962 – 1964 utworzono dodatkowe klasy SPR dla dorosłych, którą ukończyło 15 osób.

W 10 rocznicę istnienia szkoły zorganizowano uroczyste obchody i podsumowano efekty jej pracy. Do tego czasu szkołę ukończyło 123 absolwentów, a z tej liczby około 90 absolwentów prowadziło własne gospodarstwa lub pracowało w gospodarstwach rodziców.

W opinii gromadzkiego agronoma szkoła dała wiedzę i nauczyła korzystać z wiedzy. To absolwenci wprowadzili stosowanie nawozów sztucznych i tym sposobem przekonali mieszkańców do ich używania. To działanie przyczyniło się do wzrostu plodów rolnych, podniosło plony zbóż i zwiększyło produkcję mleka dla, której wybudowano zlewnię.

Zasługi dyrektora Piotra Frasia dla szkoły i lokalnej społeczności są nieocenione. Nie sposób wyliczyć kursów, szkoleń, inscenizacji, przedstawień uroczystości szkolnych i środowiskowych, które z jego inicjatywy zaistniały.

Podjęte przez niego dzieło na stanowisku kierowniczym w latach 1964-1971 kontynuowała jego żona Janina Fraś.

W latach 1971-1972 dyrektorem szkoły został Zenon Łagoda, a od 1972 do 1973 tą funkcję pełniła Maria Grzesiuk, a następnie w latach 1973- 1991 Krystyna Krawczuk.

Podczas 18 letniej kadencji Krystyna Krawczuk dbała szczególnie o poziom nauczania i wychowania placówki, w której dobro dziecka było sprawą najważniejszą.

Jako dyrektor pozyskała środki finansowe na zakup pomocy dydaktycznych, wzbogacenie księgozbioru, prenumeratę czasopism dla dzieci i nauczycieli, zakup sprzętu szkolnego.

W 1987 roku został przeprowadzony remont kapitalny budynku szkolnego podczas, którego między innymi piece kaflowe zastąpiono instalacją centralnego ogrzewania i wybudowano pomieszczenia przeznaczone na ubikacje.

Od roku 1991 funkcję dyrektora szkoły pełni Maria Wojtyna.

-8-

Podczas tej kadencji założono toalety, a pomieszczenia mieszkania służbowego zostały zaadaptowane na salę lekcyjną, szatnię, magazynek sportowy i stołówkę, w której uczniowie od 05 maja 2008 roku spożywają gorący posiłek.

Natomiast od 19 kwietnia 2004 roku jedna z sal lekcyjnych została przeznaczona na bibliotekę szkolną i filialny punkt biblioteki gminnej.

Liczne remonty bieżące podniosły funkcjonalność i estetykę sal lekcyjnych.

Od 13 lutego 2001 roku działalność statutową szkoły wspiera Stowarzyszenia Rozwoju Wsi i Lokalnej Społeczności Jesteśmy Sobie Zawsze Potrzebni. Pozyskane przez stowarzyszenie środki finansowe od fundacji, instytucji, zakładów pracy, podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przeznaczane są na zakup środków dydaktycznych, zajęcia pozalekcyjne i pomoc socjalną dla uczniów. Tradycją środowiska, w którym działa stowarzyszenie stają się Dni Rodziny oraz wypoczynek letni i zimowy organizowany dla dzieci i młodzieży w miejscu zamieszkania..

Dla uczniów szkoły, którzy osiągają najlepsze wyniki w nauce Stowarzyszenie funduje raz w roku stypendium naukowe o charakterze socjalnym.

Członkami stowarzyszenia są nauczyciele i rodzice uczniów Szkoły Podstawowej w Stawku oraz inni mieszkańcy wsi Stawek, Ludwinów i Sewerynow.

8 maja 2008 roku Stowarzyszenie otrzymało status organizacji pożytku publicznego.

15 grudnia 2003 roku szkoła wygrała ogólnopolski projekt finansowany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie, który dotyczył podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych mieszkańców wsi w obszarach gmin wiejskich i miejsko - wiejskich. Realizacja projektu dotyczyła zakupu 5 komputerów z oprogramowaniem, drukarki i nagrywarki oraz przeszkolenia 56 mieszkańców Gminy Cyców w zakresie obsługi komputera w wymiarze 25 godzin.

Od 1 września 2005 roku w szkole w ramach realizacji projektu „Ośrodki Przedszkolne – szansą na dobry start” utworzono przedszkole ze środków Fundacji Dzieci J. A. Komeńskiego, do którego dzieci uczęszczały trzy razy w tygodniu. Grupy przedszkolne liczyły poniżej 12 osób.

Ciągłość pracy przedszkola Gmina Cyców zapewniła od 1 września 2012 roku realizując projekt „Punkty Przedszkolne szansą edukacyjną dla dzieci wiejskich Gminy Cyców” ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Kilkunastoosobowa grupa dzieci otrzymywała na rozpoczęcie roku szkolnego wyprawkę przedszkolną,



a codziennie jednodaniowy obiad. Zajęcia przeznaczone na realizację podstawy programowej odbywały się codziennie w wymiarze 5 godzin.

-9-

Oferta przedszkola wzbogacona była o zajęcia dodatkowe z języka angielskiego, rytmikę, zajęcia z psychologiem i logopedą.

We wrześniu 2006 roku powstał przy szkole ze środków Unii Europejskiej pozyskanych przez Gminę Cyców plac zabaw.

W roku szkolnym 2007/2008 szkoła wygrała wojewódzkie konkursy na projekty ogłoszone przez Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA o wysokości grantu 52 982,70 zł i Fundację Godne Życie w kwocie 21 251 zł.

W ramach otrzymanej dotacji realizowane były zajęcia pozalekcyjne, wycieczki, warsztaty psychologiczne i artystyczne z Jozsko Brodą.

Wzbogacony został również księgozbiór biblioteki szkolnej oraz zakupiono środki dydaktyczne.

13 czerwca 2008 roku szkoła otrzymała pracownię komputerową w ramach przystąpienia do projektu współfinansowanego przez Unię Europejską „Pracownie komputerowe dla szkół”. Wyposażenie pracowni obejmowało 10 zestawów komputerowych, skaner, drukarkę laserową, komputer przenośny z systemem operacyjnym i wideoprojektor.

Szkoła od 2009 roku realizowała projekty ze środków uzyskanych za pośrednictwem organu prowadzącego z Funduszu Zająć Sportowych dla Uczniów z Ministerstwa Sportu i Turystyki. Projekty ukierunkowane były na naukę pływania. Miejscem realizacji tych zajęć była pływalnia w Zespole Szkół Nr 8 w Chełmie. Zajęcia odbywały się w wymiarze 2 godziny w tygodniu.

Uczniowie również mieli możliwość uczestniczenia w zajęciach lekkoatletycznych „Poznaj królową sportu!” dofinansowanych ze środków ministerstwa w roku szkolnym 2011/2012.

W tym samym roku szkoła realizowała projekt adresowany do uczniów klas I – III „Indywidualizacja nauczania w szkołach podstawowych w Gminie Cyców”. W ramach tego projektu wzbogacona została baza dydaktyczna edukacji wczesnoszkolnej oraz prowadzone były zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie ortografii i zajęć plastycznych oraz zajęcia dla dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu, w tym także zagrożonych ryzykiem dysleksji.

W roku szkolnym 2012/2013 zajęciami dodatkowymi objęci zostali uczniowie klas IV – VI w ramach realizacji projektu: „Szkoły w Gminie Cyców szansą na lepszy start”. Uczniowie zdolni uczestniczyli w zajęciach rozwijających potencjał z języka angielskiego, przyrody i matematyki, a inni uczniowie mogli wyrównywać swoją wiedzę na zajęciach z języka polskiego i matematyki. Uzupełnione zostały środki dydaktyczne na drugim etapie edukacyjnym.

Prace remontowe w szkole w latach 2008 – 2013 dotyczyły położenia paneli podłogowych w salach lekcyjnych i wymalowania ich ścian.

-10-

## PODSUMOWANIE PRACY SZKOŁY

Stopień organizacji pracy Szkoły Podstawowej w Stawku zawsze był zmienny - szkoła:

czteroklasowa	w latach 1938-1952
siedmioklasowa	w latach 1952-1967
ośmioklasowa	w latach 1967-1979
sześcioklasowa	w latach 1979-1982
ośmioklasowa	w latach 1982-1999
sześcioklasowa	od 1999r.

Niezależnie od stopnia organizacji i sytuacji finansowej szkoła miała dla uczniów ciekawą ofertę zajęć pozalekcyjnych.

Uczniowie chętnie uczestniczyli w pracy kół zainteresowań, grupach teatralnych, śpiewali w chórze, zdobywali stopnie sprawności w zastępach zuchowskich i drużynach harcerskich, wpłacali pieniądze do Szkolnej Kasy Oszczędności, kształcili umiejętność dbania o środowisko przyrodnicze w Lidze Ochrony Przyrody, rozwijali sprawność fizyczną w Szkolnym Klubie Sportowym, uczyli się demokracji wewnątrzszkolnej w Samorządzie Uczniowskim, prowadzili sklepik szkolny, poznawali zasady dbania o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych na zajęciach w Polskim Czerwonym Krzyżu, brali czynny udział w konkursach, przeglądach teatralnych i literackich oraz zawodach sportowych i odnosili sukcesy.

Szkoła nadal kultywuje i wzbogaca swoją ofertę edukacyjną.

Animatorami aktywności szkolnej są nauczyciele – od zawsze zaangażowani w swoją pracę zawodową, dbający o jakość procesu nauczania i wychowania, ustawicznie podnoszący kwalifikacje zawodowe, społeczniczy.

Szkoła również bez współpracy z rodzicami nie byłaby w stanie prawidłowo funkcjonować. Rodzice wykonują prace społeczno-użyteczne na

rzecz szkoły, są współorganizatorami niektórych uroczystości szkolnych, opiekunami na wycieczkach szkolnych i półkoloniach.

-11-

Współpracę rodziców ze szkołą koordynuje Rada Rodziców, która jako jeden z organów statutowych szkoły dba o zapewnienie warunków do wszechstronnego rozwoju uczniów. Ponadto w ramach swojej regulaminowej działalności gromadzi dobrowolne składki wpłacane przez rodziców, które są przeznaczone na potrzeby szkoły.

Inicjatorem i założycielem szkoły w Stawku była społeczność lokalna, która pomimo trudnej, własnej sytuacji materialnej potrafiła podjąć wysiłek finansowy i świadczyć pracę społeczną na rzecz wybudowania i utrzymania szkoły.

Szkoła z kolei poprzez swoją pracę i współpracę ze środowiskiem i dla środowiska na trwałe wpisała się w krajobraz lokalnej społeczności.

Opracowała Maria Wojtyna

